

Nederlands
Jeugd
instituut

Meiden meer in Beeld

in het tiener- en jongerenwerk in uw gemeente

Het gemeentelijk jeugdbeleid is er in toenemende mate op gericht om jeugdigen hun talenten te helpen ontdekken, ze te ondersteunen en te stimuleren bij hun ontwikkeling. Maar ook te activeren om een eigen steentje bij te dragen aan de samenleving. Hoewel het gemeentelijk jeugdbeleid alle jeugdigen op het oog heeft, bereikt het jongerenwerk vooral jongens. Is dat erg? Kan een gemeente ervoor zorgen dat meisjes meer in beeld komen? En, wat is daar dan voor nodig? Deze brochure geeft antwoord op deze vragen.

Jongerenwerk is vaak jongenswerk

Evenals bij het jeugdbeleid, wordt ook de historie van het jongerenwerk gekenmerkt door steeds wisselende accentverschillen. Door de tijd heen zijn de volgende vijf doelen van jongerenwerk te onderscheiden:

1. binding aan de samenleving; 2. vorming; 3. ontmoeting; 4. ontspanning; 5. gedragsbeïnvloeding, waaronder het voorkómen en verminderen van overlast (Metz, 2011).

Jongerenorganisaties zien de laatste doelstelling, overlastbestrijding, veelal niet als primair doel. Zij beschouwen het als bijkomend resultaat van hun activiteiten. Toch is de inzet van jongerenwerk in diverse gemeenten sterk verschoven in de richting van overlastbestrijding. Tot de beoogde resultaten horen dan ook het signaleren van problemen, voorbereiding op de arbeidsmarkt en hulpverlening. De meeste organisaties voor jongerenwerk staan open voor alle jongeren uit hun werkgebied, maar richten zich toch vooral op kwetsbare groepen: risicojongeren die buiten de boot dreigen te vallen, jongeren met problemen, en jeugd die overlast bezorgt.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat jongerenwerk tegenwoordig vooral **jongens**werk is. Jongerenorganisaties zelf schatten in dat tussen de 10 en 30% van de jongeren die zijn bereikt, bestaat uit meisjes en jonge vrouwen (Gemmeke et al., 2011).

Cijfers en feiten

Het jongerenwerk richt zich op alle jongeren tussen de 10 en 23 jaar. Iedere jongerenwerkorganisatie heeft binnen de doelgroep een eigen focus. Bij de groep van 10 tot en met 14 jaar spreken we over tienerwerk.

Het jongerenwerk (jongens en meiden samen) bereikt tussen de 10 en 20% van alle, voornamelijk kwetsbare, jongeren tussen 12 en 23 jaar. Daarvan is nog geen 30% een meisje. Dit komt neer op circa 4,5% van alle meiden.

In 2009 waren er ruim 2800 professionals actief in het jongerenwerk.

Amsterdam in the picture.

De aandacht voor meisjes en jonge vrouwen in het jongerenwerk, komt in Amsterdam vanuit zowel het jeugdbeleid als het emancipatiebeleid. Beide betrokken bestuurders maken zich zorgen over de stille problematiek onder met name meisjes en vrouwen met een niet-westerse achtergrond. Maar liefst 25% van de meisjes tussen de 12 en 18 jaar heeft psychosociale problemen. Uit de vrouwenmonitor 2011 blijkt bovendien dat deze doelgroep weinig aansluiting vindt bij reguliere voorzieningen zoals jeugdzorg, jongerenwerk en GGD. Dit kan leiden tot sociaal isolement.

In het programma-akkoord 2010 -2014 is opgenomen dat er extra aandacht komt voor meisjes en jonge vrouwen. In oktober 2011 verwacht B&W een integraal plan van aanpak te presenteren voor deze doelgroep. Dit plan heeft een brede insteek: van meisjes die een steuntje in de rug nodig hebben tot aan zware problematiek.

Op aandringen van de gemeenteraad heeft een brede werkgroep met vertegenwoordigers van stedelijke diensten, stadsdelen, welzijnsinstellingen en Youth spot (het onderzoek- en praktijkcentrum voor jongerenwerk van de Hogeschool van Amsterdam) een *Stedelijke Visie* op het jongerenwerk ontwikkeld. Deze visie, gepresenteerd als *Amsterdams Jongerenwerk Nieuwe Stijl*, richt zich erop jongeren mee te laten doen en invloed te laten hebben op de samenleving waarvan ze deel uitmaken. Er worden duidelijke grenzen gesteld en er wordt van de jongeren ook wat terugverwacht. Het jongerenwerk stelt zich tot doel dat de samenleving zich meer openstelt voor jongeren en hun inbreng: participatie is immers een wederkerig proces.

Ook meiden hebben steun nodig

Dat meiden minder overlast veroorzaken, wil niet zeggen dat ze minder steun nodig hebben bij het volwassen worden. De problemen die zij hebben, uiten ze op een andere manier dan jongens. Ze zijn vaak op zichzelf gericht. Meisjes die weinig zelfvertrouwen hebben, trekken zich terug, zijn minder gericht met hun toekomst bezig en zijn sneller slachtoffer van bijvoorbeeld loverboys. Dikwijls is een jongeren centrum de enige plek waar meiden naartoe kunnen om onder elkaar te zijn. Een neutrale plek waar ze over hun ideeën, gedachten en problemen kunnen praten. Het is tegelijkertijd een plek waar ze leren omgaan met jongens. Bovendien biedt het jongerenwerk de meiden, net als jongens, allerlei kansen om zich te ontwikkelen. Om talenten en krachten te ontdekken die door ouders of leerkrachten onopgemerkt zijn gebleven. Maar dan moet het jongerenwerk meisjes en jonge vrouwen wel voldoende bereiken.

Naar inclusief jongerenwerk

Als gemeenten het doel hebben de kansen van jongens én meisjes optimaal te bevorderen en hierbij het jongerenwerk een belangrijke rol toekennen, dan is het geringe bereik van meisjes uiteraard een probleem. Gemeenten zullen zich moeten beraden op wat er nodig is om met het jeugdwerk ook meiden goed te bereiken.

Het jongerenwerk dat zich op meisjes richt, is in de praktijk vrijwel altijd specifiek meidenwerk. Voor bepaalde groepen meisjes en jonge vrouwen is dit onontbeerlijk. Maar onbedoeld leidt dit in de praktijk tot uitsluiting. Het versterkt het beeld dat algemeen jongerenwerk voor jongens is, en alleen apart meidenwerk voor meisjes.

Het kan ook anders. Aandacht voor alle jeugd betekent ook vragen en behoeften meenemen van meiden die geen overlast veroorzaken of zich op een andere manier in *the picture* spelen. Het gaat er niet zozeer om dat er alleen activiteiten worden georganiseerd die exclusief voor meisjes toegankelijk zijn. Maar er moet wel oog zijn voor hun behoeften en vragen, of het nu gemengde of specifieke meidenactiviteiten zijn. Wij noemen dat 'seksbewust jongerenwerk' of 'inclusief jongerenwerk'. Dit houdt in dat je zoveel

Breda in the picture

In het beleidskader voor de periode 2011-2014, getiteld *Jong@Breda*, formuleert de gemeente Breda de belangrijkste beleidsdoelen op het gebied van jeugd en onderwijs en de daarbij behorende visie op jong zijn en opgroeien. In deze visie benoemt de gemeente Breda een aantal *vacatures* in het leven waarop de jeugd voorbereid moet worden: Burgerschap, Vakmanschap, Ondernemerschap, Vriendschap en Ouderschap. Kernvraag is *wie* het beste in staat is om de jeugd te helpen bij de ontwikkeling van de kerncompetenties die nodig zijn om te matchen met deze vacatures. Bij de vacatures Vriendschap of Ouderschap, is dat zeker niet altijd een professional. Daarom schenkt de gemeente Breda nadrukkelijk aandacht aan de rol van coproducten als familie, burens, vrijwilligers en – de belangrijkste – de jeugd zelf!

Breda legt de focus op het stimuleren van een prettig opgroei klimaat en goede basisvoorzieningen voor alle Bredase jeugdigen. Uitgangspunten zijn:

- Talenten en competenties staan centraal, we gaan uit van wat de jeugd (al) kan.
- Het perspectief van de jeugd is leidend: beleid en uitvoering sluiten aan op hun leefwereld.
- Bredase kinderen, jongeren en ouders zijn (co-)producten. Zij willen graag zelf meedenken en meedoen.

Door de brede visie waarin talentontwikkeling en coproductie centraal staan, ontstaat vanzelf ruimte voor de specifieke behoefte van meiden, zo verwacht men in Breda.

mogelijk samen doet, maar tevens rekening houdt met verschillen. Voor meisjes en jonge vrouwen is de veiligheid van de accommodatie bijvoorbeeld cruciaal. Ook vraagt werken met meiden om bepaalde competenties van de jongerenwerkers, zoals goed kunnen luisteren en vertrouwen kunnen wekken. Soms is inclusief jongerenwerk nog niet genoeg. Als het om typisch meidenonderwerpen gaat die niet bespreekbaar zijn in een gemengde groep of als je de meiden anders niet bij de activiteiten kunt betrekken. Dat is bijvoorbeeld vaak zo bij meisjes uit streng islamitische gezinnen. Maar aparte meidenactiviteiten kunnen ook een manier zijn om meisjes die anders niet komen, over de drempel te krijgen.

Relevante vragen voor het gemeentelijk beleid

Wilt u weten of de aandacht voor meisjes en jonge vrouwen in uw gemeente gewaarborgd is? Het beantwoorden van de volgende vragen helpt u om hierachter te komen.

- Welke visie hebben wij als gemeente op het opgroeien en opvoeden van onze kinderen en jongeren?
- Welke doelstellingen hebben wij voor ogen met ons jeugdbeleid?
- Hebben wij als gemeente diversiteitsbeleid vastgesteld en welke doelstellingen hebben wij op dat gebied geformuleerd?
- Welke informatie hebben wij over de ontwikkelingsmogelijkheden en specifieke problemen van jongeren (dus ook meiden) in onze gemeente?
- Hebben wij specifiek voor meisjes en jonge vrouwen doelstellingen geformuleerd?
- Welke informatie hebben wij over het bereik van meisjes en jonge vrouwen door het jongerenwerk?
- Hoe komen onze beleidsdoelstellingen tot uitdrukking in de opdracht aan het jongerenwerk?

Wettelijk kader

Na een periode waarin vooral achterstanden, risico's en problemen van en door jeugdigen leidend waren voor het lokale jeugdbeleid, ligt de focus nu steeds meer op talentontwikkeling en het stimuleren van participatie in de samenleving. Met het oog op de transitie van de jeugdzorg gaan gemeenten aan de slag om de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving van kinderen en jongeren te verbeteren. Dat doen ze ten eerste door de nadruk te leggen op een jeugdbeleid waarin de positieve ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen centraal staan. En ten tweede door de pedagogische kwaliteit van de (mede)opvoeders via goede opvoedingsondersteuning te versterken. Daarbij ligt de nadruk op de eigen kracht van jeugdigen en hun ouders.

Deze visie is ook terug te zien in het beleid van gemeenten op het gebied van jeugdwelzijn. Jeugdwelzijnswerk is een belangrijke voorziening om jongeren te helpen hun talenten en mogelijkheden te ontdekken en hen te begeleiden bij maatschappelijke participatie. Jeugdwelzijnswerk valt onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Door het lokaal jeugdbeleid meer te verbinden met het Wmo-beleid, krijgt jeugdwelzijnswerk een belangrijke rol toebedeeld bij het bevorderen van een positieve ontwikkeling van jeugdigen.

Een wettelijk kader waarbij op grond van emancipatiedoelstellingen aandacht voor meiden wordt voorgeschreven, leidt in Duitsland tot een hoog bereik onder meiden en continuïteit van het meidenwerk. In Nederland kennen we zo'n wettelijk kader niet. Maar gemeenten kunnen zich wel beroepen op de doelen van het (landelijke) emancipatiebeleid en deze betrekken bij het formuleren van hun jeugdbeleid en de opdracht voor het jongerenwerk. Ook het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind bepaalt dat alle kinderen en jongeren gelijke ontwikkelingskansen moeten krijgen.

Tips: hoe kunnen de gemeenten aandacht voor meisjes en jonge vrouwen vergroten?

- Ontwikkel een aansprekende, inspirerende visie op integraal jeugdbeleid met daarin aandacht voor het opgroeien en ontwikkelen tot volwassenheid en het dempen van risicofactoren.
- Geef aan – in beleidsnotities en in de opdrachtverlening aan het jeugdwerk – dat de talenten en de ontwikkeling van alle kinderen en jongeren belangrijk zijn.
- Zoek aansluiting bij het emancipatiebeleid om de aandacht voor meisjes en jonge vrouwen in het jeugdbeleid te funderen.
- Stuur op inclusief jeugdbeleid: wijs de uitvoerende organisaties op de kritische succesfactoren om ook meiden te bereiken met algemene activiteiten.
- Bevorder de effectiviteit van het beleid door afspraken te maken met uitvoerende instellingen over het bereik (*output*: het aantal meisjes en jonge vrouwen dat bereikt wordt) én de bereikte resultaten (*outcome*: bijvoorbeeld voelen de meisjes en jonge vrouwen zich weerbaarder).
- Monitor het bereik van het jongerenwerk onder meisjes en jonge vrouwen.
- Vraag aandacht voor een concrete invulling om de eigen kracht van meisjes en jonge vrouwen en hun netwerken te versterken.
- Stimuleer een betere aansluiting met deze informele en formele netwerken door goede relaties op te bouwen en te onderhouden met vrouwenorganisaties en zelforganisaties.
- Raadpleeg meisjes en jonge vrouwen zelf om te horen wat zij nodig hebben en wat ze zelf kunnen.
- Stimuleer aansluiting bij/samenwerking met scholen/sportverenigingen en stimuleer dat het jongerenwerk zich goed positioneert in dat veld.
- Evalueer het eigen beleid door het te laten beoordelen door meisjes en jonge vrouwen zelf.

Meer aandacht voor meiden gevraagd

Vanuit het landelijk initiatief *MeidenSterk* maken ambassadeurs – wethouders, bestuurders uit het jeugdwerk en meiden zelf – zich sterk om in het beleid meer aandacht voor meisjes te vragen. Zij laten het

belang en de resultaten van het meidenwerk zien en verbinden meidenwerkers met elkaar. Is dit ook een idee voor uw gemeente? *MeidenSterk* is actief in de sociale media, op *LinkedIn* en *Facebook*.

Literatuur

Gemmeke, M., et al. (2011). *Emancipatie van het jongerenwerk. Eindrapport*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Metz, J., (2011). *Volwassen worden binnen de samenleving, Legitimatie en inhoudsbepaling Amsterdams jongerenwerk nieuwe stijl*. Amsterdam: Youth Spot.

Gemeente Breda (2010). *Jong@Breda, beleidskader Jeugd en Onderwijs 2011-2014*.

Noorda, J., (2009). *De staat van professioneel jeugd- en jongerenwerk in Nederland anno 2009*.

Utrecht, MO-groep.

Yperen, T. A. van , Westering, Y.C. van (2011).

Pijlers voor nieuw jeugdbeleid. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Meer informatie

Wilt u weten hoe inclusief jongerenwerk in praktijk te brengen is? Lees dan de publicatie *Meiden meer in Beeld* in het tiener- en jongerenwerk. Deze is te downloaden via www.nji.nl.

Contact

Wilt u het Nederlands Jeugdinstituut inschakelen voor advies, ontwikkeling, onderzoek, begeleiding of ondersteuning. Neem dan gerust contact met ons op. Dit kan telefonisch door te bellen met of te mailen naar Mireille Gemmeke, (030) 230 63 06, m.gemmeke@nji.nl.

Het Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut werkt voor beleidsmakers, staffunctionarissen en beroepskrachten in de sector jeugd, opvoeding en onderwijs. Wij maken kennis beschikbaar voor de praktijk, maar verwerken ook kennisvragen vanuit de praktijk. Op die manier wordt een kenniscyclus georganiseerd, die de jeugdsector helpt de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening te verbeteren. Voor vragen of advies kunt u vrijblijvend contact met ons opnemen. www.nji.nl

Colofon

© 2011, Nederlands Jeugdinstituut

Voor hun inspirerende bijdragen aan de totstandkoming van deze brochure bedanken we:

Masja Cohen, senior beleidsadviseur Jeugd van de gemeente Amsterdam

Ellen van den Hout, senior beleidsadviseur Jeugd van de gemeente Breda

Geert Post, wethouder in de gemeente Urk

Ida Rombach, beleidsadviseur van de gemeente Utrecht

Pauline Woldhuis, beleidsmedewerker Cultuur/Jeugd- en Jongerenwerk van de gemeente Purmerend

Auteur: Yvonne van Westering, Nederlands Jeugdinstituut

Projectleiding: Mireille Gemmeke, Nederlands Jeugdinstituut

Vormgeving: Lucien Voeten

Foto's: Clemens Rikken

Deze brochure is mogelijk gemaakt door een bijdrage van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Deze folder is te downloaden van www.nji.nl